

החוג לתלמוד

לימודי התואר הראשון

א. כללי

בעקבות איחוד החוגים תלמוד ופילוסופיה יהודית, לימודי התואר הראשון לתלמוד יתקיימו במסגרת מדור ב' בחוג המאוחד: החוג לפילוסופיה יהודית, תלמוד וקבלה. המדור לתלמוד עוסק בהוראה ובמחקר של ספרות התורה שבעל-פה, הן בתקופת חז"ל (המשנה, התוספתא, מדרשי ההלכה והאגדה, ושני התלמודים: הבבלי והירושלמי), והן בתקופה הבתרא-תלמודית (ספרות הגאונים והראשונים). כמו כן, נלמדים במדור קורסים בנושאים שונים כגון: נושאים בהלכה; עיונים במשפט העברי בתקופת חז"ל ובימי הביניים; היחס לאישה ולמשפחה; היחס לתרבויות זרות, לזרמים דתיים ולמחלוקות פוליטיות, ונושאים נוספים הקשורים בעולמם של חז"ל. שיטת הלימוד היא היסטורית-תרבותית-טקסטואלית: היא מדקדקת בלשון המקורות ומפרשת אותם לפי תנאי הזמן והמקום. היא עוסקת בהתהוות המקורות, בתולדות הנוסח שלהם, ובתולדות האמונות והדעות הנשקפות מהן. בנוסף על הלימודים לקראת התואר הראשון (בוגר), מתקיימים בחוג לימודים לקראת התואר השני (מוסמך) והתואר השלישי (דוקטור לפילוסופיה). הלימודים לתואר הראשון מקנים לתלמיד את הכלים הדרושים לגישה עצמאית וביקורתית לספרות ההלכה והאגדה. הם פותחים לתלמיד אשנב לעולמם של חז"ל וחכמי הדורות שלאחר התלמוד, שדרכו ניתן לעמוד על השקפותיהם, התלבטויותיהם והתמודדותם עם בעיות הדת, הרוח והחברה.

ב. מסלולי הלימודים

- הלימודים במדור לתלמוד במסגרת החוג המאוחד הם דו-חוגיים, וכוללים שתי מגמות:
1. **המגמה לתלמוד**: מגמה זו מיועדת לתלמידים בעלי רקע תלמודי בישיבה, בבית-ספר תיכון שיש בו תכנית רחבה ללימודי תלמוד או כיו"ב.
 2. **המגמה לתורה שבעל פה**: מגמה זו פתוחה לתלמידים ללא רקע תלמודי מוגבר, וללא דרישות מוקדמות.

לימודי התואר השני
במסגרת בית-הספר למדעי היהדות
הערה: משך הלימודים לתואר השני הוא שנתיים

החוג מקיים תכנית לתואר השני לשתי המגמות, תורה שבעל-פה ותלמוד (לימודים משולבים). מטרת הלימודים היא להעמיק ולהרחיב את ידיעותיו של התלמיד בספרות התלמודית ובמדעי היהדות ולהקנות לו דרכי מחקר ושיטות ביקורת. (התכנית מותאמת לצורכי המורים במקצועות היהדות בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה בבתי הספר הממלכתיים. הלימודים מרוכזים ביום אחד בשבוע. כמקובל במשרד החינוך והתרבות יוכל המורה הלומד בחוג לקבל החזר שכר לימוד או מענק השתלמות). תלמיד שאין לו תואר ב"א בתלמוד/בתורה שבעל-פה יידרש לפי הצורך ללמוד קורסי השלמה הכוללים קורסים מתכנית הלימודים של התואר הראשון - לפחות 8-12 ש"ס (קורסי תלמוד במוסדות גבוהים שנתנו ע"י מרצים בעלי הכשרה אקדמית יתקבלו בחשבון קורסי השלמה).

הקבלה ללימודי התואר השני מותנית בהמלצת ועדת הקבלה של החוג.

התכנית הבסיסית ללא עבודת גמר כוללת 36 ש"ס; עם עבודת גמר - 32 ש"ס:

א. עשרים ושמונה ש"ס לפחות מתוך לימודי החוג לתלמידי המסלול בלי עבודת גמר. קורסים מתוך ההקבצים הבאים: (1) קריאת טקסטים בתלמוד הבבלי ובתלמוד הירושלמי למתקדמים ועיון ביקורתי בטקסטים תלמודיים; (2) מוטיבים רעיוניים וספרותיים באגדה ובמדרש; (3) סוגיות לפי נושאים (4) התפתחות ההלכה שלאחר תקופת התלמוד, ספרותה ומוסדותיה; (5) קורסי בחירה שונים.

ב. תלמידי המסלול בלי עבודת גמר רשאים לבחור עד שתיים-עשרה ש"ס מלימודי השלמה במדעי היהדות. קורסים של החוגים מקרא (כגון: החוק המקראי; מגילות מדבר יהודה; פרשנות ימי הביניים), היסטוריה של עם-ישראל (קורסים בתקופת בית שני ובר כוכבא, תקופת חז"ל וימי הביניים), לשון עברית (כגון: לשון חז"ל); פילוסופיה יהודית (כגון: המחשבה היהודית בתקופת המשנה והתלמוד); וספרות עברית (כגון: שירת הקודש בימי הביניים; הסיפורת העברית מתקופת חז"ל). תלמיד יוכל ללמוד קורסי השלמה בחוגים אחרים, אם הם רלוונטיים לתכנית לימודיו.

תכנית הלימודים של התלמיד טעונה אישור של יועץ החוג.

ג. תלמיד שהתקבל למסלול עם עבודת גמר חייב ללמוד לפחות 28 ש"ס מתוך לימודי החוג. התלמיד רשאי לבקש ללמוד מינימום של 24 ש"ס מלימודי החוג ו- 8 ש"ס מלימודי השלמה, וועדת ההוראה של החוג תאשר את בקשתו (או תדחה אותה) במידה שרמת ידיעותיו בתלמוד ונושא עבודת הגמר שלו מצדיקים זאת.

עבודות סמינריוניות

תלמיד המסלול עם עבודת גמר חייב בשתי עבודות סמינריוניות, אחת בהלכה ואחת באגדה או במדרש. תלמיד המסלול ללא עבודת גמר חייב בעבודה שלישית. באישור יועץ החוג יוכל תלמיד לכתוב עבודה סמינריונית אחת בלימודי השלמה. תלמידים המשתתפים בסמינריון ואינם צריכים לכתוב עבודה סמינריונית (מפני שכתבו כבר או שכותבים בסמינריון אחר) חייבים להשתתף בכל לימודי הסמינריון, לרבות הכנת חומר בנושאים והרצאתם לפני שאר המשתתפים, לפי הנחיות המרצה.

כל משתתף חייב לקבל ציון, וזה יינתן לו על פי השתתפותו הפעילה, עבודה שיכתוב בהיקף מצומצם מעבודה סמינריונית רגילה, ו/או בחינה בסוף השנה, כפי שיקבע המרצה. אין אפשרות לכתוב שתי עבודות סמינריוניות אצל אותו מנחה זולתי באישור ראש החוג.

בחינות בבקיאות ובספרות מדעית

דף הוראות נמצא במזכירות החוג.

לימודי שפה

תלמידי מ"א במסלול ללא עבודת גמר חייבים להוכיח ידיעה ביסודות הארמית התלמודית, הבבלית והארץ-ישראלית. כדי להקל עליהם מוצעים תרגילים בארמית פונקציונלית בבליית וארץ-ישראלית (4 ש"ס).

תלמידי מ"א במסלול עם עבודת גמר חייבים להגיע לרמת פטור בארמית כנ"ל וכן לרמת פטור באחת השפות: יוונית, לטינית או ערבית; או בשפה מודרנית נוספת (גרמנית או צרפתית). שפות נוספות תובאנה בחשבון רק באישור המנחה או ראש החוג.

שלבי הלימוד

בהתאם למקובל בפקולטה למדעי הרוח ישנם שני שלבים בלימודי המ"א: שלב ההכשרה ושלב ההתמחות. ראה בידיעון הפקולטה בחלק הכללי.

שקלול ציונים - מ.א.

מסלול עם עבודת גמר

25%	קורסים בחוג ומחוץ לחוג
20%	עבודות סמינריוניות (2)
15%	בחינה בספרות מדעית*
40%	עבודת גמר

מסלול בלי עבודת גמר

40%	קורסים בחוג ומחוץ לחוג
40%	עבודות סמינריוניות (3)
20%	בחינות בבקיאות ובספרות מדעית

* תוכן הבחינה ייקבע על-ידי ראש החוג ומנחה העבודה

סגל ההוראה

ורד נעם (מרכזת החוג)	ד"ר
מרדכי עקיבא פרידמן	פרופ'
נח עמינח (בדימוס)	פרופ'
משה עסיס (שבתון)	פרופ'
יחזקאל דוד	ד"ר
דוד זפרני	ד"ר

מזכירות החוג: בניין רוזנברג, חדר 201 א', טל': 6409655
קבלת קהל: ימים א'-ה', שעות 10-13
<http://www.tau.ac.il/humanities/talmud/>